

ZA VSE JE KRIVA RAJSKA EVA

1.

Eli Smrdelj je obstala na žgočem opoldanskem soncu, tik pred vhodom v umazan star blok, in se trudila z rokama, polnima težkih vreč, poiskati v torbi ključe. Naposled je ugotovila, da ne bo šlo drugače, kot da vreče odloži na nasmeteni predpražnik. Odklenila je vrata ter se odvlekla v najvišje nadstropje. Za štiri nadstropja prej nikoli niso načrtovali dvigal.

Vstopila je v vroče, mračno stanovanje, polno težkih vonjav. Že iz predsobe je opazila dolge, suhe noge v oguljenih »šlapah«, ki so mlahavo ležale na črni, masivni klubski mizici. Spet je pijan, je tesnobno ter z odporom pomislila, čeprav je bilo tako vsak dan. Nekaterih stvari se preprosto ne moreš navaditi.

»Eli-za-be-ta! Kje-se-po-ti-kaš!« je kriče skandiral visoki glas iz dnevne sobe.

»Kupovala sem hrano v samopostrežni,« je na videz hladno odvrnila, v sebi pa je s težko zadrževanim gnevom ves čas ponavljala: »Pizda si, Mitja Arnejčič, pizda. Klinčeva pizda ...«

»Pa pijačo zame?« se je zadržal nazaj.

Prišla je v dnevno sobo in odložila vreče na mizico poleg njegovih nog. Iz ene je potegnila steklenico z boljšim vinom, vzela z mizice odpirač, jo izzivalno počasi odmašila ter mu jo podala. Pri tem je gledala stran ter plitvo dihala.

»Si zaklenila vhodna vrata? Dobro veš, kako danes vsi samo še kradejo,« je ponovil vsak dan kot zaključek svojih obrednih vprašanj.

Iztrgal ji je steklenico in naredil zajeten požirek. »Dober je,« je rekel, zadovoljno pomlaskal z jezikom in si z rokavom obrisal usta. Potem je potegnil Eli poleg sebe na že stokrat polito in pobruhana drago italijansko zofo, ki jo je kupil, ko je še trezno in s poletom opravljal delo. »Nič se ne brigaš za

svojega očeta,« je očitajoče rekel. Čez hip se ji je osladno nasmehnil, jo objel in začel cmokati po obrazu.

»Pusti me!« je zasikala ter se mu poskušala iztrgati.

»Včasih si pa rada dala,« je priliznjeno blebetal, kakor da govori o kakšni nadvse sladki temi. »Ponoči sem te prišel tolažit, ko te je bilo strah, da bo mama umrla.«

Eli je z nedopovedljivim gnusom pomislila, da bo še ona pobruhala zofo. Njegova namigovanja na dogodke iz njene zgodnje mladosti in srednje šole so jo spravljala ob pamet. Tako močno se je trudila, da bi vendar enkrat že izbrisala spomin na tiste mučne, »bolane« noči, ko si ni več želela nikogaršnje tolažbe, pač pa samo eno: da bi jo ta človek končno pustil na miru in bi lahko zaspala. On pa je vedno znova pogreval dogodke, kakor da bi jo hotel mučiti, ker ne prenese, če je kdo srečen.

Resnično ji je zavrelo. Prvikrat dotlej. Kakor da bi se tistega dne bolečina in jeza nenadoma prelili čez rob njene duše. Kakor da bi se nekaj v njej dokončno prelomilo. Z vso močjo je sovražno odrinila očeta. Presenetila ga je, da se je zvrnil na drugo stran med popackane okrasne blazine. A očitno je bilo pod njimi nekaj trdega. Udaril je z nosom naravnost v rob pozabljene ponve, ki jo je odložil tja, ker se mu je ni ljubilo odnesti v kuhinjo. Čisto je podivjal, še bolj potem, ko je opazil, da se mu je ulila kri. Medtem ko se je nerodno kobacal na noge, je zofo in sebe pomazal s krvjo, zraven pa kričal, zmerjal in klel ter metal po sobi vse, kar mu je prišlo pod roke.

Eli ga je zaprepadeno opazovala. Globoko v njej se je porodil droben vzgib, prirojena želja, da bi kljub vsemu pomagala človeku v stiski. Toda že naslednji hip ji je priletel v obraz po vinu smrdeči zamašek. Trznila je iz odrevenelosti, stekla v predsobo, zgrabila torbo ter zbežala zdoma. Kot že mnogokrat z namenom, da se nikdar več ne vrne. Tistikrat pa prav zares ne.

Na Zaloški cesti je bilo strašno hrupno. Rešilec se je s prižgano sireno skušal prebiti skozi nagnetene avtomobile. Eli je hitela po pločniku, kot da bi jo podil sam vrag. S torbo je nesramno odrivala mimoidoče, da so ogorčeno pogledovali za njo. Kot vedno bom prišla v službo prepozno in butaste

babnice bodo spet vpile name, je pomislila naveličano. Tako ali tako se je že zdavnaj navadila, da so vsi vpili nanjo, jo večno opominjali in ji grozili. Razen matere in Sama. Ampak njiju ni bilo več v njenem življenju.

»Gospodična!« jo je poklical prijeten globok glas. Samo napol se je obrnila in zabrusila: »Odjebi!«

Nekdo jo je dohitel ter se rahlo dotaknil njenega komolca. »Izgubili ste ključe,« je mirno dejal glas. Majhen srček je igrivo nihal na obročku.

Zdaj se je ustavila in opazila, da njena velika, oguljena črna torba zija od roba do roba. Nezaupljivo je pogledala moškega, ki je prijazno zrl vanjo ter ji še vedno molel ključ. »Hvala,« je osorno rekla in mu jih iztrgala iz rok. Potem je naglo stekla v bolnišnico.

»Danes smo pa še posebno zgodnji,« je zajedljivo pripomnila neka sestra.

»Črta okoli oči se ti je tokrat odlično posrečila,« je zlobno pripomnila druga sestra in s komolcem dregnila prvo. Ob pogledu na razpacano črnino pod Elinimi vekami, scefrane kavbojke ter sprano majico sta se zaničevalno hehetali. »Očisti vse drugo, razen sebe ... Kovačeva kobila je zmerom bosa ...«

Nista hoteli biti zlobni, pač pa je Eli s svojo držo nenehno izzvala takšne pripombe.

»Pridi najprej k nam,« je ukazala prva sestra. Ni čakala na odgovor, ker so jo že obkrožili pacienti z napotnicami.

Eli je zavila z očmi in se šla preobleč. Prelepe črne lase si je z navadno elastiko potegnila v figo, da jo je zbolelo. Veselila se je te bolečine, ker je prekrila ono drugo. Potem je vzela voziček s čistili ter se odpravila na delo.

Popoldne je minevalo in čeprav se je na vso moč trudila, da bi ostala zoprna in zagrenjena, je skozi tančico slabe volje proseval mirni, dobrohotni pogled možakarja, ki ji je na cesti vrnil ključ. Spomnila se je, kam ga je poslala in zardela. Ni si zaslužil, saj je bil prvi po neskončno dolgem času prijazen do nje. »Grozna sem, prava furija,« si je ponavljala, čeprav ni vedela natančno, kaj pomeni beseda. Pogosto je slišala očeta, ko je z njo ozmerjal mater. Od kod neki se je vzel tisti tip? jo

je večkrat obšlo. Zamikalo jo je, da je skrivaj pogledovala po čakajočih, ali morda ne sedi med njimi, potem pa se je razjezila sama nase. Odrinila je upanje, ki jo je vedno ogoljufalo, ter se prisilila, da je nehala razmišljati o prijetnem dogodku. Kot vedno ni hotela razmišljati o ničemer, tudi o lepem ne.

Ko je pozno zvečer odhajala v osovraženi dom, se je znova spomnila nanj, a je znova odrinila misel. Ni se nameravala vmešavati v usodo. Vraževerno je trepetala, da ji bo prinesla še kaj slabšega, saj je zrasla s prepričanjem: *Nikar ne hvali. Takoj ko kaj pohvališ, se poslabša*. Na boljše ni niti pomislila več.

2.

Arturo Gregorič se je taistega dne podvrgel majhni operaciji nohta na nogi, ki jo je odlašal že dalj časa. Imel je gimnazijskega sošolca na plastični kirurgiji, zelo dobrega zdravnika.

»Bo šlo?« je vprašal zdravnik, ko je končal in je Arturo spustil obvezano nogo na tla. Snel si je rokavice in potrepljal pacienta po rami. »Če se ti ljubi še malo počakati, da zaključim za danes, greva lahko na pivo,« ga je povabil. Nista se videla že leta.

Arturo je prikimal in previdno odšepal v čakalnico.

Slabo uro zatem se je zdravnik, preoblečen in z nabito polno torbo v roki, prikazal med vrati. Počasi sta odkorakala po dolgih hodnikih na ulico ter zavila v bife.

»Čez en teden si pojdi odstranit šive,« je bila druga stvar, ki jo je naročil zdravnik. Prva je bila pivo. »Kako ti gre, Arturo? Slišal sem, da si bil v tujski legiji. Je to mogoče?«

Arturo si je otrl peno z brk ter se zasmeljal. »Dandanes se res vse razve.«

»Kar šel si tja? Lahko bi te zavrnil.«

»Pa me niso. Prišel sem tja in so me sprejeli.«

Zdravnik je naredil požirek. »Nisem mogel verjeti, ko so nekaj »flancali« na obletnici. Kaj, za vraga, te je prijelo, da si šel?«

»Ni me prijelo, Boris. Moral sem iti. Tako je določil žreb,« je resno pojasnil Arturo. Potem mu je povedal vso zgodbo.

Nekega večera, nedolgo zatem, ko so se vrnili iz JLA, so se dobili v gostilni pod Rožnikom. Štirje prijatelji, kolegi iz študentskih časov, da si povejo o svojih dogodivščinah v vojski. Ko so bili že pošteno nažgani, se je eden bistrroumno domislil, da je nujno v življenju narediti še kaj zanimivega in popolnoma »odbitega«, preden te zaslužnjita zakonska zveza in redna služba, ki se je ne rešiš do pokoja. Ideja se jim je zdela tako izvirna, da so dolgo v noč premlevali, kaj bi to lahko bilo. Tik preden so zaprli gostilno, so se odločili, da bo vsak skrivaj napisal na listek najbolj noro domislico, ki se mu bo prikotalila v opijanjeno glavo. Gnjavili so natarcarja, dokler jim ni odtrgal nekaj listkov iz svojega blokca z računi. Potem so žrebali. Eden je potegnil potapljaški tečaj za krmljenje morskih psov, drugi pot z motorjem na Kitajsko, tretji poljub predsednikove žene. Arturo je potegnil listek, na katerem je pisalo: Najmanj pet let v tujski legiji. Ker je bil ravno prav mladostniško vihrav in ker bi bilo zanj nečastno in strahopetno, da bi stisnil rep med noge, je na jezo in žalost svojih staršev spakiral ter odpotoval v Francijo.

»Vsi smo opravili svoje naloge, samo eden ne; tisti, ki bi moral poljubiti predsednikovo ženo,« je zaključil Arturo. Ob tem sta se moža glasno zakrohotala.

»Kako le si preživel?« ga je občudujoče, tudi s kančkom zavisti vprašal zdravnik. Potem je skoraj sočutno pripomnil: »Slišal sem, da je tam grozno.«

»Saj poznaš njihovo načelo *marche ou crève*? Korakaš ali crkneš. Ni druge izbire. Jaz sem se odločil, da bom korakal, nekateri so se odločili rajši za samomor,« je pojasnil Arturo, potem pa naredil velik požirek, preden je dodal: »Težko je gledati velike, krepke, odrasle dedce, kako jokajo kot otroci. Morda je to še hujše kot vojaški spopadi.«

»Nekaj vem o tujski legiji, ampak bolj iz romanov. Ti pa si kar planil v to pustolovščino.«

»Mladost je norost, čez jarek skače ... Saj poznaš pregovor. Boris, ko si star petindvajset let, bi rad pustolovščino, ni tako? Takrat ne moraliziraš, strah ti ne pomeni ničesar. Duša poka po šivih od romantike in vzhičenosti. Vsaj moja je. Ne pomisliš na to, da boš pravzaprav postal – če lahko tako rečem – plačani lovec na glave.«

»Pa si koga poslal med oblake?« je izzivalno vprašal zdravnik.

Arturo je pričakoval neprimerno vprašanje in se ni niti jezil. »Imel sem srečo. Vedno sem se nekako izmazal. Moj najboljši tovariš je ubil nekoga, kar ga je čisto dotolklo,« je prijazno prikrožil resnico za običajne poslušalce. »No, bil sem pa ranjen; in to nekajkrat. Enkrat kar resno. Ob priliki ti bom pokazal. Boš povedal, če so me dobro zakrpali,« se je pošalil. Zdaj, po mnogih letih se je lahko celo pošalil.

Zdravnik je bil prevzet, malce mu je celo zavidal. Nikoli mu ne bi prišlo na misel, da bi storil kaj takšnega. Ko je diplomiral, se je poročil in začel opravljati prakso. Njegova največja mladostna pustolovščina je bila poročno potovanje po Španiji, z agencijo.

»In ti, se ti ne boš nič poročil?« je podražil sošolca. »Čas bi že bil, se ti ne zdi?«

»Saj bi se, pa ne najdem prave,« je takoj odvrnil Arturo. Zelo resno je pogledal zdravnika in mu natančno opisal dekle, kateremu je pred sedmimi urami vrnil izgubljene ključe.

»Čakaj ... Ne reci, da ... Opis povsem ustreza naši najbolj tečni in zagrenjeni čistilki, tisti ... Eli Smrdelj,« se je zarežal zdravnik. »Tako odurna je, da je z njo na bojni nogi vsa bolnišnica. Je pa vestna čistilka, ne rečem.«

»Meni se je zdela zelo lepa.«

»Lepa? Ha! Stari moj, videz nas žal prevečkrat zavede.«

Arturo ga je zbodel. »Potem nisi z njo ...«

»Eh, kje! Ni za take »hece«. Poleg tega sem ti povedal, da je odurna.«

»Jaz bi jo vseeno rad videl še enkrat. Da se prepričam.«

»Saj boš imel priložnost. Lahko si prideš čez en teden k meni pobrat šive.«

Ampak čez en teden je bila Eli v drugi izmeni.

3.

Arturo ni bil človek, ki bi zlahka vrgel puško v koruzo. V vsakem položaju je znal poiskati spodbudne stvari, nikoli ni obupal. Ves teden se je vozil v Ljubljano, kljub bolečemu prstu postopal okoli bolnišnice in čakal na priložnost. Vendar se Eli ni prikazala. Enkrat ga je presenečena uzrla skozi steklena vrata, kako šepa gor in dol po ploščadi. Hitro se je vrnila v stavbo in po drugi strani odšla ven, čeprav jo je močno mikalo ponovno srečanje z njim.

Zvečer se je utrujen, še bolj pa razočaran, pripeljal domov. Na vrtu ga je pričakal Mimadou s skledo pravkar nabrane solate v rokah in z namrgodenim obrazom.

»Miha, samo nikar mi ne začni vpiti in me oštevati,« mu je takoj zabrusil Arturo, ko se je s povito nogo nerodno kobacal iz avta.

Mimadou se je približal in si ga pazljivo ogledal. Nič se ni zmenil za opozorilo. Vedno je odkrito povedal, kar se mu je zdelo potrebno. »Bled si. Nisi mi dobro,« je določil. »Tako ležat.« Šepal je za Arturom in mu dalje v francoščini poznavalesko pridigal, kako škodljivo je, če človeku zateče noga. Da lahko dobi gangreno in umre. »Misliš, da si močno drevo, pa nisi. Polomljeno drevo si. Videl sem polomljena drevesa in ljudi, zato vem.«

Arturo se je zarežal in zamahnil z roko. »Daj no daj, saj je samo noht na palcu.«

»Noht na palcu, noht na palcu, pa kaj pol,« je ponavljal Mimadou ogorčeno. Govoril je v čudni mešanici slovenskega knjižnega in pogovornega jezika. Najlaže pa francosko. »Danes je noht na palcu, slej ko prej bo pa srce. Pokalo ti bo srce, ampak ne zaradi mene. Zaradi nje, veš.«

»Kaj ...? Zaradi koga ...? Poslušaj, Miha,« ga je prekinil Arturo s prijateljsko potrpežljivostjo ter potrepljal tovariša

po rami, »tisto, kar si imel z nogo ti, je bila druga zadeva. Mnogo mnogo hujša. Zato mi daj mir in pojdi skuhat večerjo. In prizanesi mi s svojimi vražami, ker imam veliko dela in res nisem pri volji.« Nataknil si je copate ter odšepal po stonicah v delovno sobo. Vendar si zraven ni mogel kaj, da se ne bi spraševal, kaj za vruga si je ta njegov »zamorec« spet namislil v svoji nori glavi, saj mu o Eli ni povedal še ničesar.

Arturo je Mimadoua Djedjea spoznal v tujski legiji in ga že od prvega dne po domače klical Miha. Pravil mu je moj »zamorec« in ga učil slovensko. Mimadoua je veselilo, da je »znal« čisto poseben jezik, za katerega mnogi niso vedeli niti, da obstaja. In strašno rad je spraševal slovensko: »Kdo je to ...? Kaj je to ...?« Arturo mu je rade volje prevajal besede.

Najprej je seveda vprašal: »Kaj je to »zamorec«?« Besedo »zamorec« je izgovoril nekoliko po svoje, vendar dobro. Sploh mu je z jeziki šlo dobro. Od vsakega tovariša je pobral kakšen stavek.

Arturo mu je pojasnil: »Ti si »zamorec« zame, jaz pa zate.«

Mimadou je malce preudarjal. »To pomeni, da sva tujca in da sva prišla od daleč?«

Arturo je pritegnila njegova bistrost. »Bravo, Miha!« je vzkliknil. »Skoraj zadetek v polno. Ta beseda zame pomeni, da sva ti in jaz prišla nekam z one strani morja.«

Mimadou je kasneje pripovedoval Arturu svojo lastno, močno prirejeno različico življenjske zgodbe, a resnična je bila precej klavrna. Pa ne toliko zaradi revščine, bolj zaradi marsičesa drugega.

Bil je čisto navaden črnski deček z obrobja mesta, ki je, tako kot večina dečkov njegovih let, najraje brcal žogo, čeprav bi moral pisati naloge. Potem pa se je naenkrat začelo. Lepega dne je povsem po otroško, toda nepričakovano pobaral mater, kaj počne kar naprej v sobi »belega gospoda«. Mati je bila namreč glavna čistilka stavbe, kjer je »beli gospod« delal

kot visok diplomatski uradnik, kasneje je čistila tudi njegovo stanovanje. Njena nenavadna lepota in postavnost, drugačna oblačila, vse to je bila eksotika, ki se ji »beli gospod« ni mogel upreti. Zapeljal je naivno, mlado in ljubezni željno domačinko z neštetimi obljubami o boljšem življenju ter majhnimi vsakdanjimi pozornostmi, kot zdravnik pa je previdno skrbel, da ne bi zanosila. Počutila se je kot kraljica. Njena duša je plavala v namišljeni sladkosti kakor žuželka v medici. Zatorej je osupnila ob sinovem vprašanju. Kako naj bi mali vedel za njene skrivnosti, saj se nikdar ni oddaljil od hiše več kot za tri ulice.

»Kako – kaj počnem, neumni otrok?« se je sprenevedala mati in ker je mali vztrajal, se je v stiski zlagala: »On je tudi zdravnik, včasih me pregleda, če sem zdrava. Da jim ne bi česa prinesla.« Na smrt se je ustrašila, da bi njena družina kaj zvedela.

Naslednjič je kot strela z jasnega izbrbljal o nezgodi »belega gospoda«. Niso ga jemali pretirano resno, dokler se tisto ni zares zgodilo. Čez kakšen teden je »beli gospod« namreč nerodno stopil, zdrsnil v obcestni jarek ter si zlomil nogo. V duhu je Mimadou naenkrat začel videvati te in one prizore, dogodke, ki so se nato – dobri ali slabi – uresničili. Sprva ni bil pozoren na dogajanje, saj je bil šele desetleten otrok. Od tedaj, ko je uganil nezgodo »belega gospoda«, pa se je vse spremenilo. Postal je fant, ki napoveduje zle dogodke. Kar je napovedal dobrega, so v svoji črnogledi omejenosti preprosto preslišali. »Beli gospod« je tudi izvedel in se začel zanimati za fanta. Njegova mati je bila trda od strahu, da ne bi česa zinil očetu. Zato je zvito podpihovala moža, naj njun sin odide z »belim gospodom« v širni svet in se izobrazí, kakor mu je bilo ponujeno. Takšne priložnosti namreč ne bo več. Oče je žarel od ponosa, čeprav se mu je trgalo srce ob slovesu. Mati pa je spremljala sinov odhod z olajšanjem in razočaranjem hkrati. »Beli gospod« je kljub sladko zašepetanim obljubam kmalu popolnoma pozabil nanjo.

Mimadoua niso ničesar vprašali. Pri dvanajstih letih je moral odpotovati z »belim gospodom« in njegovo družino v Pariz, ne da bi vedel, da so si pridnega in bistrega dečka novi

lastniki zaželeli za avtomat, ki bo na zahtevo, brez kovancev, napovedoval prihodnost. Po možnosti čim lepšo.

»Beli gospod in bela gospa« sta mu uredila dokumente ter ga velikodušno vpisala v šolo. »Bela gospa« se je zmrdovala nad njegovimi afriškimi koreninami, nad barvo kože, nad izgovorjavo francoščine. Pozabljala je njegovo ime ali pa ga je napak izgovarjala. Morda celo nalašč, iz zaničevanja. Naposled je postal kar »ti«.

»Ti, prinesi to, naredi ono. Ti, pojdi v špecerijo, pomij kuhinjo. Ti, kje si hodil tako dolgo? Nisi za to pri nas, da se boš potepal ...« Mimadou je bil od dela tako utrujen, da ji ni zmogel niti zameriti.

Zahtevali so od njega, da je vse dneve delal v hiši, pomagal v kuhinji, jih stregel. Po večerji sta ga pogosto silila igrati šah z njunima pomehkuženima in razvajenima sinovoma z izgovorom, da se mora čim prej naučiti tekoče francosko. Sinova sta se kratkočasila tako, da sta se zafrkavala z njim in ga žalila, Mimadou pa so se oči kar same zapirale od utrujenosti, zato je v veselje soigralcev vedno znova zgubljal. »Beli gospod in bela gospa« sta strpno gledala na njihovo druženje, zraven pa spodbujala sinova, naj preverjata njegovo jasnovidnost. Tudi sama sta ga pogosto izpraševala vse sorte, a Mimadou jima ni znal primerno odgovoriti. Bilo je, kakor da se je njegovo videnje v tuji deželi zaprlo.

Časa za učenje je bilo bore malo, v glavnem ponoči. Sošolci so se prav tako norčevali iz njegove črne kože in pomanjkanja znanja vsega, tudi jezika. Torej je zvečer, ko je končno smel v posteljo, vedno pogosteje razmišljal o pobegu. Toda kam naj pobegne? Domov ni hotel, domače je imel zdaj za izdajalce, ki so ga prodali beli gospodi za sužnja. Zraven se mu je srce trgalo od hrepenenja po pesku, morju in sončni toploti. Pariz je bil meglen in turoben, njegova borna sobica s pogledom na slepo ulico, polno smetnjakov, ga je naredila še bolj potrtega.

Rešilni žarek svetlobe v temi stiske je postala sošolka Lorraine, drobna, svetlolasa odličnjakinja. Bila je edina, ki se ni

sramovala druženja z njim in mu je tudi pomagala pri učenju. Včasih sta na poti iz šole obsedela na kakšni klopci in se dolgo pogovarjala. Pri sedemnajstih že zdavnaj ni več hodil v šolo, a sta se z Lorainne tu in tam še videvala. Tu in tam zato, ker Mimadou zaradi nenehnega dela pri gospodarjih ni našel nobenega časa zase. Uspelo mu je le takrat, ko so ga poslali recimo po nakupih. V tistem času ji je začel skrivaj pisati ljubezenske pesmi. Ni vedel od kod so se izlivale besede na papir, toda čutil je, da se mu znova odpira videnje dogodkov. V zadovoljstvo »belega gospoda« mu je pravilno napovedal napredovanje na položaju. »Belega gospoda« je to tako razveselilo, da ga je blagovolil vzeti s sabo na svoje posestvo na deželi. To je bil za Mimadoua čudovit čas, čeprav je moral znova samo delati. A je vsaj delal na vrtu, lahko se je svobodno gibal in vdihoval sveži podeželski zrak. Želel si je le, da bi bila ob njem Lorainne, da bi z njim delila srečo.

Toda star pregovor pravi: zaljubljenosti in rdečega nosu se ne da skriti. Lorainnina mati je posumila, da se s hčerko nekaj dogaja, še posebej, ko je v šoli malce popustila. Izvrtala je iz nje resnico ter z njo vsa besna, morda še bolj zgrožena, odšla domov k »belemu gospodu«. Mimadou nikoli več ni videl Lorainne, zato ni mogel vedeti, da je nanj mislila vse življenje. V kratkem se je namreč znašel na ulici z istim starim kovčkom, s katerim je pripotoval v Francijo. In tako se je začela njegova velika pustolovščina.

Na milost in nemilost prepuščen usodi se je počutil strahno. Kakor da bi ga zapustila Bog in ves svet. Preživel je z naključnimi opravili, s težaškimi deli, z nošenjem prtljage petičnim turistom, ki so mu za njegovo delo odmerjali beden drobiž, s katerim si je včasih kupil kosilo, večkrat pa tudi ne. Včasih je kaj ukradel, da je tisti dan jedel. Včasih se ga je usmilila prodajalka v špeceriji. Spal je v umazani kletni sobi, ki si jo je delil s klošarji, včasih pa kar v parku, če je bilo toplo. Bil je preveč obupan celo za sovraštvo. Naposled mu je usoda pripeljala na pot nekega enako revnega tovariša, ki mu je napolnil ušesa in glavo s sladkimi obljubami svetle prihodnosti v vojski. Skupaj sta se odpravila v tujsko legijo, toda ne po zaslužek. Menila sta, da po zaslužek, vendar sta v

resnici iskala zavetje, hrano in bivališče. Mimadou je na večer pred odhodom v polsnu zagledal sebe na bolniški postelji, zraven pa je stal neznan moški ter ga spodbudno stiskal za roko. Lastna podoba ga sploh ni motila, ni se ustavljal ob misli, kaj se mu je pripetilo; povsem se je osredotočil na blaženi občutek varnosti in prijateljske podpore, ki je prihajal od tega neznanega moškega. Poln upanja je zadovoljen zaspal.

Po pol leta čiščenja, opravljanja dolgočasnih del in napor-nih vadb je spoznal, da biti legionar še zdaleč ni pravi poklic za njegovo občutljivo dušo. Že kmalu je na lastne oči videl, kako so ubili tovariša. Potem je moral on v samoobrambi ustreliti nekoga, vendar je moral streljati dalje, če je hotel preživeti. Skrivaj je trpel, še huje kot prej pri delu in vadbi, vse dokler ni srečal nekaj let starejšega Artura. Spomnil se je na svoje videnje na večer pred odhodom in zdaj je vedel, kdo je moški, ki je stal ob njem. Tisto o bolniški postelji je ob vsakdanjem napornem ritmu vedno znova pozabljal. Arturo mu je s svojo vedro naravo vrnil ravnovesje in v trenutku se je navezal nanj. Ko je bil ranjen, je Mimadou skrbel zanj kot za brata, na katerega je bil prisiljen že zdavnaj pozabiti.

Ko je teklo zadnje leto Arturovega bivanja v tujski legiji in se je bližal čas odhoda, so Mimadoua v nekem spopadu hudo ranili. Pojavila se je gangrena, odrezali so mu nogo pod kolonom. Tistikrat je Arturo bdel nad njim. Sedel je k njegovi postelji in mu pomagal izbirati slovenski priimek, ki si ga je tako zelo želel. Jasno mu je postalo, da to pač nikoli ne bo kraj zanju. Arturo ni vedel za Mimadoujevo bedno preteklost, ker se je ta zelo rad hvalisal z bogatim »francoskim očetom« posestnikom, ki pa zanj ne bi dal niti crknjene kamele, četudi bi jo imel. Iz matere je naredil ljubečo in izkoriščano mučeni-co, kakršno si je želel, da bi opravičil njeno ravnanje. Izmisлил si je kup zgodb in anekdot, za katerimi se je varno skrival že leta. Vendar z držo naivnega zgovorneža in kljukca Artura ni mogel pretentati.

Težava je nastala, ker sta hotela oditi skupaj. Njuni nadre-jeni oficirji so se zlahka odpovedali preobčutljivemu, zdaj za bojevanje povsem nezmožnemu črncu, z Arturom pa so imeli svoje načrte. Bil je namreč izredno sposoben in zanesljiv.

Večkrat se je kljub mladosti s svojim modrim in prisebnim ravnanjem izkazal v najbolj kočljivih položajih. Ponudili so mu višjo plačo in čin za zasluge. Arturo pa je izpolnil svojih pet let in tam zunaj nekje ga je klicala drugačna usoda.

Nekaj tednov po operaciji se je Arturo znova odpravil v Ljubljano, naravnost v bolnišnico k sošolcu.

»Je kaj narobe?« se je začudil zdravnik, ko ga je zagledal.

Arturo je odkimal. »Brez skrbi, Boris. Prst je po tvoji zaslugi zdaj zdrav. Rad pa bi, da mi priskrbiš telefonsko številko oziroma interno, na kateri bi našel tisto vašo odurno čistilko, kot ji praviš. Nujno potrebujem nekoga, da bi mi temeljito počistil hišo. Odkar sem se vselil vanjo, se to še ni zgodilo,« se je brezбриžno zlagal.

Zdravnik se je poznavalsko zarežal in rekel med zavistjo in privoščljivostjo: »Svet je poln prijaznih čistilk, se ti ne zdi? No, zaradi mene lahko poskusiš. Ampak dvomim, da ti bo uspelo.« Potem je nekam telefoniral.

»To bomo še videli,« je odvrnil Arturo ter vzel listek s številko.

»Čakaj, skoraj bi pozabil,« je zamrmral zdravnik in se popraskal po čelu. »V resnici ji je ime Elizabeta, veš. Ampak pazi, nikar je ne kliči tako. To sovraži. Če jo boš razjezil, boš imel same sitnosti.«

Arturo je zadovoljno pokimal in sošolca potrepljal po rami.

Naslednje jutro je poklical v bolnišnico, dobil Eli ter se dogovoril z njo za čiščenje.

4.

Eli je prispela s četrturo zamudo in z velikim vprašajem v sebi. Čeprav se je večkrat vrnila na isti naslov, nekako ni mogla verjeti, da lahko kdo stanuje v tako veliki, prijetni hiši in da bo ona – Eli – vsak hip lahko stopila vanjo. Smela jo bo

čistiti namesto neskončnih, pustih bolnišničnih hodnikov in ogabnih stranišč. Nekaj časa je zvonila, potem je trkala, toda ker se ni nihče odzval, je prišla za kljuko ter ugotovila, da so vrata odklenjena. To jo je začudilo; po očetovih nerazumljivih zahtevah je bila namreč navajena nenehnega zaklepanja in preverjanja, če so vrata res zaklenjena. Pogledovala je naokoli po širokem hodniku. Čisto jo je prevzela toplina blage opečnato oranžne barve in ročno poslikane skrinje, ki je nadomeščala stol zraven obešalnika za plašče. Če bi kdaj imela svoje stanovanje, bi hodnik uredila natanko tako, je pomislila. Potem se je zagledala v staro oljno sliko s pastirjem in ovcami, ki so delovale, kakor da bi bile žive. Dotaknila se je ene, da bi otipala njeno volno in ravno preudarjala, če naj se povzpne po lesenih stopnicah, ko je skozi priprta vrata na levi uzrla klavir. Pokrov je bil dvignjen, črne in bele tipke so sijale. Srce ji je poskočilo, oči so se ji zasvetile. Brez premišljanja je stopila v prazni salon. Hitro je sedla in začela po spomenu igrati Bachovo fantazijo, ki jo je pripravila za zadnji izpit. Zvok je bil čudovit, njej pa je igranje neskončno dobro delo, in kot vedno se je spozabljala ob dotiku tipk.

Nenadoma je zaslišala korake na hodniku, ustrašila se je, vendar se je še naprej kakor usekana trudila, da bi odigrala skladbo do konca.

Arturo je stopil v salon, obstal pri vratih in poslušal. »Tole je *troppo presto*, ampak kar nadaljujte,« je rekel očarano. V njenem izvajanju je bilo nekaj, kar ga je povsem prevzelo.

Obšlo jo je nelagodje, ker jo je zasačil sredi igranja. Nikomur ni hotela povedati, da zna. Nikomur ni hotela povedati, kako hrepeni po igranju. »Ne bom,« mu je zabrusila uporniško ter zaloputnila pokrov. Ni ga hotela razveseliti, kot njen oče ni hotel nje.

»Av,« je narejeno zatarnal Arturo. »Ubogi *fazioli*.«

Eli je ostrmela, potem zardela. »*Fazioli?*« je zajecljala prestrašeno. Vedela je, da je to ročno izdelan, verjetno najdražji klavir na svetu. Našla ga je, ko je skrivaj brskala po spletu na nekem računalniku, ki so ga sestre pozabile izklopiti. Nerodno je vstala, da so ji že tako scefane kavbojke počile na stegnu. Zazijala je luknja, ki je neprijetno razkazovala velik

del bele kože. »No, kje hočete, da začnem?« je odrezavo vprašala, da bi prikrila zadrego.

Arturo je v hipu doumel položaj, vendar je namenoma prezrl njeno stisko. »Najprej bova malicala,« je odvrnil mirno in jo s kretnjo povabil skozi neka vrata.

Eli je bila večkrat lačna kot sita, zato je vabilo močno razveselilo njen želodec. A glava je ugovarjala. Vendar mu je vseeno omahovaje sledila po hodniku, zraven pa ves čas nezaupljivo pogledovala okoli. Rajši bi videla, če ne bi bila sama.

Stopila sta v jedilnico s tremi odstrtimi okni, ki so gledala na vrt. Miza je bila pogrnjena s starinskim, belim, čipkastim prtom, na sredi pa je stala kristalna vaza, nabita z oranžno rdečimi gladiolami. Pod njihovim okriljem se je bohotila razkošna pojedina, ki jo je Mimadou zelo skrbno pripravil. V zraku so se prelivali vonji po čistem perilu in dišavah z mize.

Eli jih je nekaj trenutkov pohlepno vdihovala ter zrla na pojedino, potem pa se je odsekano obrnila k vratom, čeprav je bila v sebi mlahava kot prazna vreča. »Ne bom jedla,« si je premislila. »Nisem se prišla zabavat. Prišla sem delat. Pokažite mi, kje naj začnem.«

Arturo je zmajal z glavo ter ji z roko pokazal na sedež. »Menda ja ne boste odklonili. Moj prijatelj Miha, ki je vse to z največjim veseljem in trdom pripravil za naju, bo neskončno užaljen. Tega pa res nočeva, kaj?«

Nerada se je pustila spet odvesti k mizi. Posadil jo je na stol nasproti sebi in ji ponudil krompirjeve *nioke con pesto e mozzarella*. »Dal sem mu mamino kuharsko knjigo, malo sem mu pomagal pa še jaz. Pravi kuharski talent, tale moj Miha, kajne? Pokusite.«

Eli je zajela z veliko žlico in si previdno ogledovala dišečo, kadečo se dobroto na krožniku, za katero ni imela pojma, da obstaja. Nekaj časa je opazovala Artura pri jedi in se spraševala, kaj neki se je zgodilo tistega dne, ko je na poti v službo izgubila ključke. Ni mogla uganiti, kaj se mu plete po glavi, morda prav zato, ker je bil tako odkrit, in znova jo je obšla negotovost. Lepo ravnanje ni štelo ravno, pripisovala mu je prikrivanje najslabših namenov.

Arturo se je ob njej počutil še mlajšega kot običajno. Ves se je prepustil radosti druženja, a hkrati mu je bil vsak njen odgovor izziv. »Lahko bi se tikala,« je dobrovoljno predlagal, medtem ko si je znova nalagal na krožnik, tokrat solato s paradižnikom, močno začinjeno z baziliko.

Zmeda, stiska negotovosti ter večno zasmehovanje drugih so si podali roko. Arturov nedolžni predlog je vzela za nesramno nadlegovanje. »Prav,« mu je zlobno odvrnila ter se osladno posmehnila. »Klicala te bom Aro.«

»Jaz pa tebe Elizabeta.«

Ob omembi imena jo je zmrzilo. Oče jo je vedno klical tako, brez popuščanja. »Kako veš za moje ime?« je razdraženo zavpila.

»Psi vse izvohajo,« ji je zabrusil.

Eli je najprej onemela, potem ji je zadrega vnovič obarvala lica. Iz dveh razlogov. V resnici ga ni nameravala žaliti z okrajšanko imena, ki je spominjala na pasje. Žal česa drugega ni bila vajena. Kar privrelo je iz nje. Po drugi strani se je zavedala, da si je zaslužil vse kaj drugega, še najmanj pa njeno nesramnost.

Da bi pomiril razburkano ozračje, ji je začel pripovedovati o hiši in posestvu, ki ju je podedoval po babici in dedu.

»Pred desetimi leti je vse tole prišlo v mojo last, a sem kar odlašal. Ko sem bil star petinpetdeset let, pa me je naenkrat prešinila misel, da bi se iz Italije preselil na kmete,« je rekel z nasmehom. »Babica je bila prepričana, da bom edino jaz znal poskrbeti za njene *Slemenice*.«

Eli ga je začudeno pogledala.

»Saj veš, *Slemenice* iz Jurčičevega *Desetega brata*. Gotovo ste v šoli omenjali ta roman ...«

»*Slemenice* ne obstajajo,« je pribila, nato pa brž pristavila: »Seveda, spomnim se iz šole,« da ne bi delovala kot popolna nevednica. Vendar se je vsega spominjala le bežno. Kje sta že bila šola in vse znanje ... Rajši ni razmišljala.

»Obstaja tisto, o čemer razmišljaš. Pravzaprav je edino resnično le tisto, kar verjameš, da obstaja. Moja zlata babica

se je tukaj počutila kot na gradu. Dedu sem večkrat rekel, da se je poročil s kraljično. Tudi jaz bi se rad poročil s kakšno.«

Eli se je zazdelo njegovo govorjenje osladna romantična traparija. Kaj kvasa stari, je pomislila. Na otročje mu gre že. Potem se je spomnila, da je z lahkoto dobil prejšnji besedni dvoboj, zato novega rajši ni tvegala. »In kje boš našel to – svojo kraljično?« je vprašala iz gole vljudnosti.

Arturu so zasijale oči. »Eno že poznam,« je brž odgovoril. »No, da ti povem do kraja. Malo sem preuredil in posodobil ta babičin grad in mislim, da bom kar ostal tukaj. Si opazila moje rolete na daljinsko upravljanje? *Dolci?*« Ponudil ji je majhne mandljeve piškotke, oblite s čokoladno kremo.

Eli se je najedla, da je komaj dihala in preudarjala je, če se ji bo zdaj sploh še ljubilo delati.

»Lahko bi mi še kaj zaigrala,« je predlagal, ko sta nehala malicati. »In če se strinjaš, te bom vseeno tikal.« Kot pojasnilo je dodal: »Ampak to ne pomeni, da te kaj manj spoštujem.«

»Če misliš, da me boš spravil v posteljo, se motiš,« je nepričakovano bruhnilo iz nje, vendar manj besno. »Jaz sem čistilka in po telefonu si mi rekel, da potrebuješ ...«

Arturo se je zasmel. »Dekle moje drago, kakšne pa ti klatiš danes,« vzkliknil prisrčno.

V tistem hipu je potrkalo, odprla so se vrata in skozi je pogledala ženska glava z bujnimi svetlimi kodri. »Dober dan, gospod Arturo.«

»A, Olgica, kar naprej. Ste prišli počistiti?«

Eli je debelo gledala, medtem ko je Arturo dajal Olgici navodila, kaj želi imeti očiščeno. Ko se je usedel nazaj k mizi, je pogledal Eli s tistim značilnim pogledom: No, vidiš.

Razjezila se je, znova je planila pokonci, prevrnila stol ter zavpila: »Zakaj si me zvlekel sem? Lažnivec!« Pizda si, bi rada dodala, pa si nekako ni drznila.

Arturo jo je še kar mirno opazoval. »Mogoče sem si čisto preprosto zaželel družbe odurne čistilke iz bolnišnice. Družbe, da se razumeva. Živim s prijateljem iz vojske, ki skrbi zame in za moje živali, enkrat na teden pride Olgica čistit. Tukaj

sem nov. Nimam se s kom pogovarjati, še manj igrati štiri-ročno. Ti pa znaš jezicati in igrati klavir. Prava kombinacija.«

Eli ni nič več vedela, kaj naj reče. Obrnila je glavo vstran, da bi prikrila nekaj, kar je preseglo zadrego. Počutila se je skrajno neumno, ko se je takole nesmiselno zapletala. Malce jo je celo sililo na smeh. Arturo je naredil nanjo silen vtis, vendar drugačnega kot Samo. In na srečo ni imel niti pičice skupnega z njenim očetom. Pobralla je stol, sedla nanj in prežala, kaj se bo zgodilo.

Arturo je medtem zložil krožnike, na vrhnjega položil pribor in prtičke, sunil še eno olivo iz lesene posodice ter jo slastno žvečil. »Pridi, pokazal ti bom vrt, travnik in svoje ovce,« je rekel s polnimi usti. Eli je odšla za njim, kakor da bi jo potiskala nevidna sila.

Bila je sobota, pozno dopoldne in sonce je že rahlo pripekalo. Počasi in molče sta stopala po peščeni stezici, ki se je vila za hišo, se nato blago vzpela ter se končala na gričku pred leseno klopco pod razkošno lipo. Od tam je bil čudovit razgled po vsej dolini. Sedla sta na klop v globoko senco. Eli je čez čas nekajkrat globoko vzdihnila. Ni vedela zakaj in ni si znala pomagati. Morala je, nekaj v prsih jo je prisililo k temu. Potem je prvikrat po dolgem času v sebi začutila drobec pristne sproščenosti, skoraj blaženosti, ki ji je bila tuja in jo je preplašila. Mogoče je bil občutek še najbolj podoben tistemu na zmenkih s Samom. Brž ga je hotela pregnati, a se je – tudi po zaslugi zaužitih dobrot – že premočno zasidral vanjo.

»Mogoče je pa tole res podobno *Slemenicam*,« je izblebetala narejeno, da bi omilila občutke, ki so jo vso prevzeli, čeprav si ni predstavljala, kakšne bi lahko *Slemenice* v resnici bile. Čutila je le, da se iz Arturove bližine pretaka vanjo neznan užitek, ki ji je napetost v sončnem pletežu spreminjal v smeh.

Prikimal je in položil prst na ustnice. »Ptice, ovce ... Samo poslušaj ...« je tiho dejal.

Narava je ubrano šumela v svojem opoldanskem ritmu. Čebele so omotične žužnjale nad cvetovi in črički so drgnili svojo pesem kot na strgalo.

Arturo se je sproščeno naslonil nazaj ter položil roko na naslonjalo, kakor da bi jo želel objeti. »Tukaj lahko sedim in sanjarim ure in ure,« je rekel z zaprtimi očmi.

»O čem pa ti še sploh lahko sanjariš?« ga je vprašala presenečeno. Ni pomislila, da je morda okrutna. Zdelo se ji je, kot slehernemu mlademu človeku, da je vsak nad petdeset prestar za sanjarjenje, kaj šele za uresničitev svojih sanj.

Arturo se je le nasmehnil, ne da bi odprl oči. »Ne da lahko – moram sanjariti,« je odvrnil prepričano. »To je dolžnost vsakega do sebe. Če ni ničesar, o čemer bi sanjaril, si mrtev.«

Njegovi odgovori so podirali njena dotedajšnja prepričanja eno za drugim. Eli se je poskušala posmehljivo namrdniti. Spet naklada, se ji je oglasila glava, pametuje. V srcu pa je vedela, da govori resnico, in to jo je zbolelo.

Eli je nehala sanjariti o čemerkoli že zdavnaj, že kot otrok. Ko je mama zbolela za rakom in so se leta vrstile operacije, je morda sanjarila o tem, da bi ji lahko kako pomagala. Vendar so se njene sanjarije neusmiljeno končale nekega mrzlega zimskega dne na pokopališču. Mama je podlegla bolezni, ona pa si je nakopala neznosno očetovo tolažbo.

Toda v vsaki še tako brezupni uri življenja se skozi temo prisvetlika odrešilna lučka, če jo le hočeš opaziti. In tako se je zgodilo tudi Eli.

Tisto jesensko popoldne so javori in platane zlato žareli v soncu. Topel veter je prizadevno pometal njihovo odpadlo listje po pločnikih. Eli je hitela čez trg mimo Križank in nato navzdol po ulici proti Zvezdi. Gosti temni čop ji je poskakoval z rame na ramo, v glavi pa ji je še vedno poigravala kakšna Lisztova ali Chopinova etuda. Pred izložbo na vogalu je obstala. Že neštetokrat, vendar še zdaj ni vedela, kaj razstavljajo v njej. Preprosto je le obstala in si ogledovala lastni odsev v steklu ter na primer preudarjala, ali je zaigrala kadenco kaj bolje kot prejšnjokrat. Prav tisto popoldne pa je v steklu opazila podobo plavolasega mladeniča s smehljajem na ustnicah. Začudena se je ozrla z grobo zmerjavko

na jeziku, ker je nekdo prekinil njen obred. On pa je iztegnil desnico in odprl pest.

»Tvoji ključi,« je dejal. »Tako si hitela, da sem te komaj dohajal. Pa še obesek. Se mi zdi, da se je snel z obročka.«

Eli je zgrabila ključe in najprej nataknila srček nazaj na obroček. Šele ko je hotela spraviti ključe v torbo, je opazila, da zija od roba do roba.

Z njo vred je radovedno pogledal vanjo. »Kaj igraš?« je vprašal prijazno, ko je videl, da je polna not.

»Klavir,« je odvrnila kratko, vendar je bilo na njem nekaj, kar ji je odvzelo željo po zavrnitvi.

»Ime mi je Samo,« je še rekel z iztegnjeno roko. »Če hočeš, te spremim do avtobusne.«

Eli mu je stisnila toplo dlan. Ugajalo ji je, ker ni vrtal vanjo z vprašanji, kdo je in kaj. Vedno se je bala, če so jo začeli zasliševati. Samo prikimala je, potem sta se odpravila. Hodila sta počasi in se pogovarjala o njegovi šoli. Do avtobusne postaje je izvedela ravno dovolj, da se je počutila prijetno varno.

»Jaz sem Eli,« je rekla končno, ga na hitro pogledala in skočila na šestico, ki se je pravkar ustavila. Opotekla se je do zadnjega dela avtobusa, sedla na edini prosti sedež in se kot vedno potopila v brezmiselnost.

Eli rajši ni razmišljala ne o prijetnih ne o groznih dogodkih. O prijetnih ne zato, ker so se ji zdeli goljufiva utvara, o groznih pa ne zato, ker so ji jemali moč. Tako je našla neko praznino med obema ter se naučila tičati v njej. Če je bila kakšna misel dovolj predrzna, da se ji je vsiljevala, je bila Eli dovolj vztrajna, da jo je odgnala. A srečanje s Samom je tisto praznino napolnilo z ugodjem. Njegovi svetli lasje in lešnikove oči so se ji zdeli tako posrečena kombinacija; v sebi so nosili nekakšno milino, ki jo je pri očetovih očeh vedno pogrešala. Bile so namreč blede sive in so se vselej ostro zavrtale vanjo. Samove so bile kot čokolada. Čokolada, četudi z grenko sladkim priokusom, je bila edina stvar, ki jo je Eli zares rada jedla in edina, ki ji je poleg glasbe prinašala ugodje. Zato ga ni mogla odgnati in potihoma si je zaželela, da bi še kdaj govorila z njim. Vendar sama ni naredila prvega koraka. Nikoli. Vedno je čakala, kaj ji bo namenila usoda.